

- Inde per inmēsum croceō vėlātus amictū
aethera dīgreditur Ciconumque Hymenaeus ad ōrās
tendit et Orphēā nēquīquam vōce vocātur.
adfuit ille quidem, sed nec sollemnia verba
5 nec laetōs vultūs nec fēlix attulit ōmen.
fax quoque, quam tenuit, lacrimōsō strīdula fūmō
usque fuit nūllōsque invēnit mōtibus ignēs.
exitus auspiciō gravior: nam nūpta per herbās
dum nova Nāiadum turbā comitāta vagātur,
10 occidit in tālum serpentis dente receptō.
quam satis ad superās postquam Rhodopēius aurās
dēflēvit vātēs, nē nōn temptāret et umbrās,
ad Styga Taenariā est ausus dēscendere portā
perque levēs populōs simulācraque fūncta sepulcrō
15 Persephonēn adiit inamoenaque rēgna tenentem
umbrārum dominum pulsīsque ad carmina nervīs
sīc ait: ‘ō positī sub terrā nūmina mundī,
in quem reccidimus, quicquid mortāle creāmur,
sī licet et falsī positīs ambāgibus ōrīs
20 vēra loquī sinitis, nōn hūc, ut opāca vidērem
Tartara, dēscendī, nec utī villōsa colubrīs
terna Medūsaeī vincīrem guttura mōnstrī:
causa viae est coniūnx, in quam calcāta venēnum
vīpera diffūdit crēscētēsque abstulit annōs.
25 posse patī volūi nec mē temptāsse negābō:

- vicit Amor. superā deus hīc bene nōtus in ōrā est;
an sit et hīc, dubitō: sed et hic tamen auguror esse,
fāmaque sī veteris nōn est mentīta rapīnae,
vōs quoque iūnxit Amor. per ego haec loca plēna timōris,
30 per Chaos hōc ingēns vastīque silentia rēgnī,
Eurydicēs, ōrō, properāta retexite fāta.
omnia dēbēmur vōbīs, paulumque morātī
sērius aut citius sēdem properāmus ad ūnam.
tendimus hūc omnēs, haec est domus ultima, vōsque
35 hūmānī generis longissima rēgna tenētis.
haec quoque, cum iūstōs mātūra perēgerit annōs,
iūris erit vestrī: prō mūnere poscimus ūsum;
quodsī fāta negant veniam prō coniuge, certum est
nōlle redīre mihī: lētō gaudēte duōrum.’
40 Tālia dīcentem nervōsque ad verba moventem
exsanguēs flēbant animae; nec Tantalus undam
captāvit refugam, stupuitque Ixīonis orbis,
nec carpsēre iecur volucrēs, urnīsque vacārunt
Bēlidēs, inque tuō sēdistī, Sīsyphē, saxō.
45 tunc prīmum lacrimīs victārum carmine fāma est
Eumenidum maduisse genās, nec rēgia coniūnx
sustinet ōrantī nec, quī regit īma, negāre,
Eurydicēnque vocant: umbrās erat illa recentēs
inter et incessit passū dē vulnere tardō.
50 hanc simul et lēgem Rhodopēius accipit hērōs,

- nē flectat retrō sua lūmina, dōnec Avernās
exierit vallēs; aut inrita dōna futūra.
carpitur adclīvis per mūta silentia trāmes,
arduus, obscūrus, cāligine dēnsus opācā,
55 nec procul āfuērunt tellūris margine summae:
hic, nē dēficeret, metuēns avidusque videndī
flexit amāns oculōs, et prōtinus illa relāpsa est,
bracchiaque intendēns prēndīque et prēndere certāns
nīl nisi cēdentēs īnfēlīx arripit aurās.
60 iamque iterum moriēns nōn est dē coniuge quicquam
questa suō (quid enim nisi sē quererētur amātam?)
suprēmumque ‘valē,’ quod iam vix auribus ille
acciperet, dīxit revolūtaque rūsus eōdem est.
Nōn aliter stupuit geminā nece coniugis Orpheus,
65 quam tria quī timidus, mediō portante catēnās,
colla canis vīdit, quem nōn pavor ante reliquit,
quam nātūra prior saxō per corpus obortō,
quīque in sē crīmen trāxit voluitque vidērī
Ōlenos esse nocēns, tūque, ō cōnfīsa figūrae,
70 īnfēlīx Lēthaea, tuae, iūctissima quondam
pectora, nunc lapidēs, quōs ūmida sustinet Īdē.
ōrantem frūstrāque iterum trānsīre volentem
portitor arcuerat: septem tamen ille diēbus
squālidus in rīpā Cereris sine mūnere sēdit;
75 cūra dolorque animī lacrimaeque alimenta fuēre.

esse deōs Erebi crūdēlēs questus, in altam
sē recipit Rhodopēn pulsumque aquilōnibus Haemum.

Tertius aequoreīs inclūsum Piscibus annum
finierat Tītān, omnemque refūgerat Orpheus
80 fēmineam Venerem, seu quod male cesserat illī,
sīve fidem dederat; multās tamen ārdor habēbat
iungere sē vātī, multae doluēre repulsae.
ille etiam Thrācum populīs fuit auctor amōrem
in tenerōs trānsferre marēs citrāque iuventam
85 aetātis breve vēr et prīmōs carpere flōrēs.

Collis erat collemque super plānissima campī
ārea, quam viridem faciēbant grāminis herbae:
umbra locō dēerat; quā postquam parte resēdit
dīs genitus vātēs et fila sonantia mōvit,
90 umbra locō vēnit: nōn Chāonis āfuit arbor,
nōn nemus Hēliadum, nōn frondibus aesculus altīs,
nec tiliae mollēs, nec fāgus et innuba laurus,
et coryli fragilēs et fraxinus ūtilis hastīs
ēnōdisque abiēs curvātaque glandibus īlex
95 et platanus geniālis acerque colōribus inpār
amnicolaeque simul salicēs et aquātica lōtos
perpetuōque virēns buxum tenuēsque myrīcae
et bicolor myrtūs et bācīs caerula tīnus.
vōs quoque, flexipedēs hederæ, vēnistis et ūna
100 pampineae vītēs et amictae vītibus ulmī

ornīque et piceae pōmōque onerāta rubentī
 arbutus et lentae, victōris praemia, palmae
 et succīncta comās hirsūtaque vertice pīnus,
 grāta deum mātī, siquidem Cybelēius Attis
 105 exuit hāc hominem truncōque indūruit illō.
 Adfuit huic turbae mētās imitāta cupressus,
 nunc arbor, puer ante deō dīlēctus ab illō,
 quī citharam nervīs et nervīs temperat arcum.
 namque sacer nymphīs Carthaea tenentibus arva
 110 ingēns cervus erat, lātēque patentibus altās
 ipse suō capitī praebebāt cornibus umbrās.
 cornua fulgēbant aurō, dēmissaque in armōs
 pendēbant teretī gemmāta monīlia collō.
 bulla super frontem parvīs argentea lōrīs
 115 vīncta movēbātur; parilēsque ex aere nitēbant
 auribus ē geminīs circum cava tempora bācae;
 isque metū vacuus nātūrālīque pavōre
 dēpositō celebrāre domōs mulcendaque colla
 quamlibet ignōtīs manibus praebere solēbat.
 120 sed tamen ante aliōs, Cēae pulcherrime gentīs,
 grātus erat, Cyparisse, tibī: tū pābula cervum
 ad nova, tū liquidī dūcēbās fontis ad undam,
 tū modo texēbās variōs per cornua flōrēs,
 nunc eques in tergō residēns hūc laetus et illūc
 125 mollia purpureīs frēnābās ōra capistrīs.

Aestus erat mediusque diēs, sōlisque vapōrē
 concava lītoreī fervēbant bracchia Cancrī:
 fessus in herbōsā posuit sua corpora terrā
 cervus et arboreā frīgus dūcēbat ab umbrā.
 130 hunc puer inprūdēns iaculō Cyparissus acūtō
 fīxit et, ut saevō morientem vulnere vīdit,
 velle morī statuit. quae nōn sōlācia Phoebus
 dīxit et, ut leviter prō māteriāque dolēret,
 admonuit! gemit ille tamen mūnusque suprēmum
 135 hoc petit ā superīs, ut tempore lūgeat omnī.
 iamque per inmēnsōs ēgestō sanguine flētūs
 in viridem vertī coepērunt membra colōrem,
 et, modo quī niveā pendēbant fronte capillī,
 horrida caesariēs fierī sūmptōque rigōre
 140 sīdereum gracilī spectāre cacūmine caelum.
 ingemuit trīstisque deus ‘lūgēbere nōbīs
 lūgēbisque aliōs aderisque dolentibus’ inquit.
 Tāle nemus vātēs attrāxerat inque ferārū
 conciliō, medius turbae, volucrumque sedēbat.
 145 ut satis impulsās temptāvit pollice chordās
 et sēnsit variōs, quamvīs dīversa sonārent,
 concordāre modōs, hoc vōcem carmine mōvit:
 ‘ab Iove, Mūsa parēns, (cēdunt Iovis omnia rēgnō)
 carmina nostra movē! Iovis est mihi saepe potestās
 150 dicta prius: cecinī plēctrō graviōre Gigantās

sparsaque Phlegraeīs victrīcia fulmina campīs.
nunc opus est leviōre lyrā, puerōsque canāmus
dīlēctōs superīs inconcessīsque puellās
ignibus attonitās meruisse libīdine poenam.

155 ‘Rēx superum Phrygiī quondam Ganymēdis amōre
ār̄sit, et inventum est aliquid, quod Iuppiter esse,
quam quod erat, māllet. nūllā tamen ālite vertī
dignātur, nisi quae posset sua fulmina ferre.
nec mora, percussō mendācibus āere pennīs
160 abripit Īliadē; quī nunc quoque pōcula miscet
invītāque Iovī nectar Iūnōne ministrat.

‘Tē quoque, Am̄yclidē, posuisset in aethere Phoebus,
trīstia sī spatium pōnendī fāta dedissent.
quā licet, aeternus tamen es, quotiēnsque repellit
165 vēr hiemem, Piscīque Ariēs succēdit aquōsō,
tū totiēns oreris viridīque in caespite flōrēs.
tē meus ante omnēs genitor dīlēxit, et orbe
in mediō positī caruērunt praeside Delphī,
dum deus Eurōtān inmūnītamque frequentat
170 Spartēn, nec citharae nec sunt in honōre sagittae:
inmemor ipse suī nōn rētia ferre recūsāt,
nōn tenuisse canēs, nōn per iuga montis inīquī
īre comes, longāque alit adsuētūdine flammās.
iamque ferē medius Tītān venientis et actae
175 noctis erat spatiōque parī distābat utrimque,

corpora veste levant et sūcō pinguis olīvī
 splendēscunt lātīque ineunt certāmina discī.
 quem prius āeriās librātum Phoebus in aurās
 mīsīt et oppositās disiēcit pondere nūbēs;
 180 reccidit in solidam longō post tempore terram
 pondus et exhibuit iūctam cum vīribus artem.
 prōtinus inprūdēns āctusque cupīdine lūsus
 tollere Taenaridēs orbem properābat, at illum
 dūra reperiussō subiēcit verberare tellūs
 185 in vultūs, Hyacinthe, tuōs. expalluit aequē
 quam puer ipse deus conlāpsōsque excipit artūs,
 et modo tē refovet, modo trīstia vulnera siccāt,
 nunc animam admōtīs fugientem sustinet herbīs.
 nīl prōsunt artēs: erat inmedicābile vulnus.
 190 ut, sīquis violās rigidumve papāver in hortō
 līliaque īnfringat fulvīs horrentia linguīs,
 marcida dēmittant subitō caput illa viētum
 nec sē sustineant spectentque cacūmine terram:
 sīc vultus moriēns iacet et dēfecta vigōre
 195 ipsa sibi est onerī cervīx umerōque recumbit.
 “lāberis, Oebalidē, prīmā fraudāte iuventa,”
 Phoebus ait “videōque tuum, mea crīmīna, vulnus.
 tū dolor es facinusque meum: mea dextera lētō
 īnscrībenda tuō est. ego sum tibi fūneris auctor.
 200 quae mea culpa tamen, nisi sī lūsisse vocārī

culpa potest, nisi culpa potest et amāsse vocārī?
 atque utinam tēcumque morī vītamque licēret
 reddere! quod quoniam fātālī lēge tenēmur,
 semper eris mēcum memoriūque haerēbis in ōre.
 205 tē lyra pulsa manū, tē carmina nostra sonābunt,
 flōsque novus scrīptō gemitūs imitābere nostrōs.
 tempus et illud erit, quō sē fortissimus hērōs
 addat in hunc flōrem foliōque legātur eōdem.”
 tālia dum vērō memorantur Apollinis ōre,
 210 ecce cruor, quī fūsus humō signāverat herbās,
 dēsinit esse cruor, Tyriōque nitentior ostrō
 flōs oritur fōrmamque capit, quam lilia, sī nōn
 purpureus color hīs, argenteus esset in illīs.
 nōn satis hōc Phoebō est (is enim fuit auctor honōris):
 215 ipse suōs gemitūs foliīs īnscrībit, et AI AI
 flōs habet īnscrīptum, fūnestaque littera ducta est.
 nec genuisse pudet Spartēn Hyacinthōn: honorque
 dūrat in hōc aevī, celebrandaque mōre priōrum
 annua praelātā redeunt Hyacinthia pompā.
 220 ‘At sī forte rogēs fēcundam Amathūnta metallīs,
 an genuisse velit Prōpoetidas, abnuat aequē
 atque illōs, geminō quondam quibus aspera cornū
 frōns erat, unde etiam nōmen trāxēre Cerastae.
 ante forēs hōrum stābat Iovis Hospitis āra;
 225 ignārus sceleris quam sīquis sanguine tīntam

advena vīdisset, mactātōs crēderet illīc
 lactantēs vitulōs Amathūsiacāsque bidentēs:
 hospes erat caesus! sacrīs offēnsa nefandīs
 ipsa suās urbēs Ophiūsiaque arva parābat
 230 dēserere alma Venus. “sed quid loca grāta, quid urbēs
 peccāvēre meae? quod” dīxit “crīmen in illīs?
 exiliō poenam potius gēns in pia pendat
 vel nece vel sīquid medium est mortisque fugaeque.
 idque quid esse potest, nisi versae poena figūrae?”
 235 dum dubitat, quō mūtet eōs, ad cornua vultum
 flexit et admonita est haec illīs posse relinqui
 grandiaque in torvōs trānsfōrmat membra iuencōs.
 ‘Sunt tamen obscēnae Venerem Prōpoetidēs ausae
 esse negāre deam; prō quō sua nūminis irā
 240 corpora cum fāmā prīmae vulgāsse feruntur,
 utque pudor cessit, sanguisque indūruit ōris,
 in rigidum parvō silicem discrīmine versae.
 ‘Quās quia Pygmaliōn aevum per crīmen agentīs
 vīderat, offēnsus vitiīs, quae plūrima mentī
 245 fēmineae nātūra dedit, sine coniuge caelebs
 vīvēbat thalamīque diū cōnsorte carēbat.
 intereā niveum mīrā fēliciter arte
 sculpsit ebur fōrmamque dedit, quā fēmina nāscī
 nūlla potest, operisque suī concēpit amōrem.
 250 virginis est vērae faciēs, quam vīvere crēdās,

et, sī nōn obstat reverentia, velle movērī:
 ars adeō latet arte suā. mīrātur et haurit
 pectore Pygmalion simulatī corporis ignēs.
 saepe manūs operī temptantēs admovet, an sit
 255 corpus an illud ebur, nec adhūc ebur esse fatētur.
 ōscula dat reddīque putat loquiturque tenetque
 et crēdit tāctīs digitōs īnsīdere membrīs
 et metuit, pressōs veniat nē līvor in artūs,
 et modo blanditiās adhibet, modo grāta puellīs
 260 mūnera fert illī conchās teretēsque lapillōs
 et parvās volucrēs et flōrēs mille colōrum
 liliaque pictāsque pilās et ab arbore lāpsās
 Hēliadum lacrimās; ōrnat quoque vestibus artūs,
 dat digitīs gemmās, dat longa monīlia collō,
 265 aure levēs bācae, redimīcula pectore pendent:
 cūncta decent; nec nūda minus fōrmōsa vidētur.
 conlocat hanc strātīs conchā Sīdōnide tīnctīs
 adpellatque torī sociam adclīnātaque colla
 mollibus in plūmīs, tamquam sēnsūra, repōnit.
 270 ‘Fēsta diēs Veneris tōtā celeberrima Cyprō
 vēnerat, et pandīs inductae cornibus aurum
 conciderant ictae niveā cervīce iuvencae,
 tūraque fūmābant, cum mūnere fūctus ad ārās
 cōnstitit et timidē “sī, dī, dare cūncta potestis,
 275 sit coniūnx, optō,” nōn ausus “eburnea virgō”

dīcere, Pygmaliōn “similis mea” dīxit “eburnae.”
 sēnsit, ut ipsa suīs aderat Venus aurea fēstīs,
 vōta quid illa velint et, amīcī nūminis ōmen,
 flamma ter accēnsa est apicemque per āera dūxit.
 280 ut rediit, simulācra suae petit ille puellae
 incumbēnsque torō dedit ōscula: vīsa tepēre est;
 admovet ōs iterum, manibus quoque pectora temptat:
 temptātum mollēscit ebur positōque rigōre
 subsīdit digitīs cēditque, ut Hymettia sōle
 285 cēra remollēscit tractātaque pollice multās
 flectitur in faciēs ipsōque fit ūtilis ūsū.
 dum stupet et dubiē gaudet fallīque verētur,
 rūrsus amāns rūrsusque manū sua vōta retractat.
 corpus erat! saliunt temptātae pollice vēnae.
 290 tum vērō Paphius plēnissima concipit hērōs
 verba, quibus Venerī grātēs agat, ōraque tandem
 ōre suō nōn falsa premit, dataque ōscula virgō
 sēnsit et ērubuit timidumque ad lūmina lūmen
 attollēns pariter cum caelō vīdit amantem.
 295 coniugiō, quod fēcit, adest dea, iamque coāctīs
 cornibus in plēnum noviēns lūnāribus orbem
 illa Paphōn genuit, dē quā tenet īnsula nōmen.
 ‘Ēditus hāc ille est, quī sī sine prōle fuisset,
 inter fēlicēs Cinyrās potuisset habērī.
 300 dīra canam; procul hinc nātae, procul este parente

aut, mea sī vestrās mulcēbunt carmina mentēs,
 dēsit in hāc mihi parte fidēs, nec crēdite factum,
 vel, sī crēdētis, factī quoque crēdite poenam.
 sī tamen admissum sinit hoc nātūra vidērī,
 305 [gentibus Ismariīs et nostrō grātulor orbī,
 grātulor huic terrae, quod abest regiōnibus illīs,
 quae tantum genuēre nefās: sit dīves amōmō
 cinnamaque costumque suum sūdātaque lignō
 tūra ferat flōrēsque aliōs Panchāia tellūs,
 310 dum ferat et murrā: tantī nova nōn fuit arbor.
 ipse negat nocuisse tibi sua tēla Cupīdō,
 Myrrha, facēsque suās ā crīmine vindicat istō;
 stīpīte tē Stygiō tumidīsque adflāvit echidnīs
 ē tribus ūna soror: scelus est ōdisse parentem,
 315 hīc amor est odiō maius scelus.—undique lectī
 tē cupiunt procerēs, tōtōque Oriente iuventūs
 ad thalamī certāmen adest: ex omnibus ūnum
 ēlige, Myrrha, virum, dum nē sit in omnibus ūnus.
 illa quidem sentit foedōque repugnat amōrī
 320 et sēcum “quō mente feror? quid mōlior?” inquit
 “dī, precor, et pietās sacrātaque iūra parentum,
 hoc prohibēte nefās scelerīque resistite nostrō,
 sī tamen hoc scelus est. sed enim damnāre negātur
 hanc Venerem pietās: coeunt animālia nūllō
 325 cētera dīlētū, nec habētur turpe iuvencae

ferre patrem tergō, fit equō sua filia coniūnx,
 quāsque creāvit init pecudēs caper, ipsaque, cuius
 sēmine concepta est, ex illō concipit āles.
 fēlicēs, quibus ista licent! hūmāna malignās
 330 cūra dedit lēgēs, et quod nātūra remittit,
 invida iūra negant. gentēs tamen esse feruntur,
 in quibus et nātō genetrīx et nāta parentī
 iungitur, et pietās geminātō crēscit amōre.
 mē miseram, quod nōn nāscī mihi contigit illīc,
 335 fortūnāque locī laedor!—quid in ista revolvor?
 spēs interdictae, discēdite! dignus amārī
 ille, sed ut pater, est.—ergō, sī filia magnī
 nōn essem Cinyrae, Cinyrae concumbere possem:
 nunc, quia iam meus est, nōn est meus, ipsaque damnō
 340 est mihi proximitās: aliēna potentior essem.
 īre libet procul hinc patriaeque relinquere finēs,
 dum scelus effugiam; retinet malus ārdor euntem,
 ut praesēns spectem Cinyrān tangamque loquarque
 ōsculaque admoveam, sī nīl concēditur ultrā.
 345 ultrā autem spectāre aliquid potes, in pia virgō?
 et quot cōfundās et iūra et nōmina, sentīs?
 tūne eris et mātis paelex et adultera patris?
 tūne soror nātī genetrīxque vocābere frātris?
 nec metuēs ātrō crīnītās angue sorōrēs,
 350 quās facibus saevīs oculōs atque ōra petentēs

noxia corda vident? at tū, dum corpore nōn es
 passa nefās, animō nē concipe nēve potentis
 concubitū vetitō nātūrae pollue foedus!
 velle putā: rēs ipsa vetat; pius ille memorque est
 355 mōris—et ō vellem similis furor esset in illō!”
 ‘Dixerat, at Cinyrās, quem cōpia digna procōrum,
 quid faciat, dubitāre facit, scītātur ab ipsā,
 nōminibus dictīs, cuius velit esse marītī;
 illa silet prīmō patriisque in vultibus haerēns
 360 aestuat et tepidō suffundit lūmina rōre.
 virgineī Cinyrās haec crēdēns esse timōris,
 flēre vetat siccatque genās atque ōscula iungit;
 Myrrha datīs nimium gaudet cōnsultaque, quālem
 optet habēre virum, “similem tibi” dīxit; at ille
 365 nōn intellēctam vōcem conlaudat et “ēsto
 tam pia semper” ait. pietātis nōmine dictō
 dēmīsit vultūs sceleris sibi cōnschia virgō.
 ‘Noctis erat medium, cūrāsque et corpora somnus
 solverat; at virgō Cinyrēia pervigil ignī
 370 carpitur indomitō furiōsaque vōta retractat
 et modo dēspērat, modo vult temptāre, pudetque
 et cupit, et, quid agat, nōn invenit, utque secūrī
 saucia trabs ingēns, ubi plāga novissima restat,
 quō cadat, in dubiō est omnīque ā parte timētur,
 375 sīc animus variō labefactus vulnere nūtāt

hūc levis atque illūc mōmentaque sūmit utrōque,
nec modus et requiēs, nisi mors, reperitur amōris.
mors placet. ērigitur laqueōque innectere faucēs
dēstinat et zōnā summō dē poste revīncta
380 “cāre, valē, Cinyrā, causamque intellege mortis!”
dīxit et aptābat pallentī vincula collō.

‘Murmura verbōrum fidās nūtrīcis ad aurēs
pervēnisse ferunt līmen servantis alumnae.
surgit anūs reseratque forēs mortisque parātae
385 īnstrūmenta vidēns spatiō conclāmat eōdem
sēque ferit scinditque sinūs ēreptaque collō
vincula dīlaniat; tum dēnique flēre vacāvit,
tum dare complexus laqueīque requirere causam.
mūta silet virgō terramque inmōta tuētur
390 et dēprēnsa dolet tardae cōnāmina mortis.
īnstat anūs cānōsque suōs et inānia nūdāns
ūbera per cūnās alimentaque prīma precātur,
ut sibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
āversāta gemit; certa est exquīrere nūtrīx
395 nec sōlam spondere fidem. “dīc” inquit “opemque
mē sine ferre tibī: nōn est mea pigra senectūs.
seu furor est, habeō, quae carmine sānet et herbīs;
sīve aliquis nocuit, magicō lūstrābere rītū;
īra deum sīve est, sacrīs plācābilis īrā.
400 quid rear ulterius? certē fortūna domusque

sospes et in cursū est: vīvunt genetrīxque paterque.”
 Myrrha patre auditō suspīria dūxit ab īmō
 pectore; nec nūtrīx etiamnum concipit ūllum
 mente nefās aliquemque tamen praesentit amōrem;
 405 prōpositīque tenāx, quodcumque est, ōrat, ut ipsī
 indicet, et gremiō lacrimantem tollit anīlī
 atque ita conplectēns īnfirmīs membra lacertīs
 “sēnsimus,” inquit “amās! et in hōc mea (pōne timōrem)
 sēdulitās erit apta tibī, nec sentiet umquam
 410 hoc pater.” exiluit gremiō furibunda torumque
 ōre premēns “discēde, precor, miserōque pudōrī
 parce!” ait; īstantī “discēde, aut dēsine” dīxit
 “quaerere, quid doleam! scelus est, quod scīre labōrās.”
 horret anus tremulāsque manūs annīsque metūque
 415 tendit et ante pedēs supplex prōcumbit alumnae
 et modo blandītur, modo, sī nōn cōnscia fiat,
 terret et indicium laqueī coeptaeque minātur
 mortis et officium commissō spondet amōrī.
 extulit illa caput lacrimīsque inplēvit obortīs
 420 pectora nūtrīcis cōnātaque saepe fatērī
 saepe tenet vōcem pudibundaque vestibus ōra
 tēxit et “ō” dīxit “fēlicem coniuge mātrem!”
 hāctenus, et gemit. gelidus nūtrīcis in artūs
 ossaque (sēnsit enim) penetrat tremor, albaque tōtō
 425 vertice cānitiēs rigidīs stetit hirta capillīs,

multaque, ut excuteret dīrōs, sī posset, amōrēs,
 addidit. at virgō scit sē nōn falsa monērī;
 certa morī tamen est, sī nōn potiātur amōre.
 “vīve,” ait haec, “potiēre tuō”—et, nōn ausa “parente”
 430 dīcere, conticuit prōmissaque nūmine firmat.
 ‘Fēsta piaē Cereris celebrābant annua mātērēs
 illa, quibus niveā vēlātaē corpora veste
 prīmitiās frūgum dant spīcea sēta suārum
 perque novem noctēs venerem tāctūsque virīlēs
 435 in vetitīs numerant: turbā Cenchrēis in illā
 rēgis adest coniūnx arcānaque sacra frequentat.
 ergō lēgitimā vacuus dum coniuge lēctus,
 nacta gravem vīnō Cinyrān male sēdula nūtrīx,
 nōmine mentītō vērōs expōnit amōrēs
 440 et faciem laudat; quaesītīs virginis annīs
 “pār” ait “est Myrrhae.” quam postquam addūcere iussa est
 utque domum rediit, “gaudē, mea” dīxit “alumnā:
 vīcimus!” infēlix nōn tōtō pectore sentit
 laetitiam virgō, praesāgaque pectora maerent,
 445 sed tamen et gaudet: tanta est discordia mentis.
 ‘Tempus erat, quō cūncta silent, interque triōnēs
 flexerat oblīquō plastrum tēmōne Boōtēs:
 ad facinus venit illa suum; fugit aurea caelō
 lūna, tegunt nigrae latitantia sīdera nūbēs;
 450 nox caret igne suō; prīmus tegis, Īcare, vultūs,

Ērigonēque piō sacrāta parentis amōre.
 ter pedis offēnsī signō est revocāta, ter ōmen
 fūnereus būbō lētālī carmine fēcit:
 it tamen, et tenebrae minuunt noxque ātra pudōrem;
 455 nūtrīcisque manum laevā tenet, altera mōtū
 caecum iter explōrat. thalamī iam līmina tangit,
 iamque forēs aperit, iam dūcitur intus: at illī
 poplite succiduō genua intremuēre, fugitque
 et color et sanguis, animusque relinquit euntem.
 460 quōque suō propior scelerī est, magis horret, et ausī
 paenitet, et vellet nōn cognita posse revertī.
 cūctantem longaeva manū dēdūcit et altō
 admōtam lectō cum trāderet “accipe,” dīxit,
 “ista tua est, Cinyrā” dēvōtaque corpora iūnxit.
 465 accipit obscēnō genitor sua vīscera lectō
 virgineōsque metūs levat hortāturque timentem.
 forsitan aetātis quoque nōmine “filia” dīxit,
 dīxit et illa “pater,” scelerī nē nōmina dēsint.
 ‘Plēna patris thalamīs excēdit et in pia dīrō
 470 sēmina fert uterō conceptaque crīmina portat.
 postera nox facinus geminat, nec fīnis in illā est,
 cum tandem Cinyrās, avidus cognōscere amantem
 post tot concubitūs, inlātō lūmine vīdit
 et scelus et nātam verbīsque dolōre retentīs
 475 pendentī nitidum vāgīnā dēripit ēnsem;

Myrrha fugit: tenebrisque et caecae mūnere noctis
 intercepta necī est lātōsque vagāta per agrōs
 palmiferōs Arabās Panchaeaque rūra relinquit
 perque novem errāvit redeuntīs cornua lūnae,
 480 cum tandem terrā requiēvit fessa Sabaea;
 vixque uterī portābat onus. tum nescia vōtī
 atque inter mortisque metūs et taedia vītae
 est tālēs complexā precēs: “ō sīquā patētīs
 nūmina cōfessīs, meruī nec trīste recūsō
 485 supplicium, sed nē violem vīvōsque superstes
 mortuaque exstīntōs, ambōbus pellite rēgnīs
 mūtātaeque mihī vītamque necemque negātē!”
 nūmen cōfessīs aliquod patet: ultima certē
 vōta suōs habuēre deōs. nam crūra loquentis
 490 terra supervēnit, ruptōsque oblīqua per unguēs
 porrigitur rādīx, longī firmāmina truncī,
 ossaque rōbur agunt, mediāque manente medullā
 sanguis it in sūcōs, in magnōs bracchia rāmōs,
 in parvōs digitī, dūrātur cortice pellis.
 495 iamque gravem crēscēns uterum perstrīnxerat arbor
 pectoraque obruerat collumque operīre parābat:
 nōn tulit illa moram venientīque obvia lignō
 subsēdit mersitque suōs in cortice vultūs.
 quae quamquam āmīsīt veterēs cum corpore sēnsūs,
 500 flet tamen, et tepidae mānant ex arbore guttae.

est honor et lacrimīs, stillātaque cortice murrā
nōmen erīle tenet nūllōque tacēbitur aevō.

‘At male conceptus sub rōbore crēverat infāns
quaerēbatque viam, quā sē genetrīce relictā
505 exsereret; mediā gravidus tumet arbore venter.
tendit onus mātrem; neque habent sua verba dolōrēs,
nec Lūcīna potest parientis vōce vocārī.
nītentī tamen est similis curvātaque crēbrōs
dat gemitūs arbor lacrimīsque cadentibus ūmet.
510 cōstitit ad rāmōs mītīs Lūcīna dolentēs
admōvitque manūs et verba puerpera dīxit:
arbor agit rīmās et fissā cortice vīvum
reddit onus, vāgitque puer; quem mollibus herbīs
nāides inpositum lacrimīs ūnxere parentīs.
515 laudāret faciem Līvor quoque; quālia namque
corpora nūdōrum tabulā pinguntur Amōrum,
tālis erat, sed, nē faciat discrīmina cultūs,
aut huic adde levēs, aut illīs dēme pharetrās.

‘Lābitur occultē fallitque volātilis aetās,
520 et nihil est annīs vėlōcius: ille sorōre
nātus avōque suō, quī conditus arbore nūper,
nūper erat genitus, modo fōrmōsissimus infāns,
iam iuvenis, iam vir, iam sē fōrmōsior ipsō est,
iam placet et Venerī mātisque ulcīscitur ignēs.
525 namque pharetrātus dum dat puer ōscula mātī,

īncius exstantī dēstrīnxit harundine pectus;
 laesa manū nātum dea reppulit: altius āctum
 vulnus erat speciē prīmōque fefellerat ipsam.
 capta virī fōrmā nōn iam Cytherēia cūrat
 530 lītora, nōn altō repetit Paphon aequore cīntam
 piscōsamque Cnidon gravidamve Amathūnta metallīs;
 abstinet et caelō: caelō praefertur Adōnis.
 hunc tenet, huic comes est adsuētaque semper in umbrā
 indulgēre sibī fōrmamque augēre colendō
 535 per iuga, per silvās dūmōsaque saxa vagātur
 fīne genus vestem rītū succīnta Diānae
 hortāturque canēs tūtaeque animālia praedae,
 aut prōnōs leporēs aut celsum in cornua cervum
 aut agitat dammās; ā fortibus abstinet aprīs
 540 raptōrēsque lupōs armātōsque unguibus ursōs
 vītāt et armentī saturātōs caede leōnēs.
 tē quoque, ut hōs timeās, sīquid prōdesse monendō
 possit, Adōnī, monet, “fortis” que “fugācibus ēsto”
 inquit; “in audācēs nōn est audācia tūta.
 545 parce meō, iuvenis, temerārius esse perīclō,
 nēve ferās, quibus arma dedit nātūra, lacesse,
 stet mihi nē magnō tua glōria. nōn movet aetās
 nec faciēs nec quae Venerem mōvēre, leōnēs
 saetigerōsque suēs oculōsque animōsque ferārum.
 550 fulmen habent ācrēs in aduncīs dentibus aprī,

impetus est fulvīs et vasta leōnibus īra,
 invīsumque mihī genus est.” quae causa, rogantī
 “dīcam,” ait “et veteris mōnstrum mīrābere culpaē.
 sed labor īnsolitus iam mē lassāvit, et, ecce,
 555 opportūna suā blandītur pōpulus umbrā,
 datque torum caespes: libet hāc requiēscere tēcum”
 (et requiēvit) “humō” pressitque et grāmen et ipsum
 inque sinū iuvenis positā cervīce reclīnis
 sīc ait ac mediīs interserit ōscula verbīs:
 560 “Forsitan audierīs aliquam certāmine cursūs
 vėlōcēs superāsse virōs: nōn fābula rūmor
 ille fuit; superābat enim. nec dīcere possēs,
 laude pedum fōrmaene bonō praestantior esset.
 scītantī deus huic dē coniuge ‘coniuge’ dīxit
 565 ‘nīl opus est, Atalanta, tibī: fuge coniugis ūsum.
 nec tamen effugiēs tēque ipsā vīva carēbis.’
 territa sorte deī per opācās innuba silvās
 vīvit et īstantem turbam violenta procōrum
 condiōne fugat, ‘nec sum potiunda, nisi’ inquit
 570 ‘vīcta prius cursū. pedibus contendite mēcum:
 praemia vėlōcī coniūnx thalamīque dabuntur,
 mors pretium tardīs: ea lēx certāminis estō.’
 illa quidem inmītis, sed (tanta potentia fōrmae est)
 vēnit ad hanc lēgem temerāria turba procōrum.
 575 sēderat Hippomenēs cursus spectātor inīquī

et 'petitur cuiquam per tanta pericula coniūnx?'
 dixerat ac nimiōs iuvenum damnārat amōrēs;
 ut faciem et positō corpus vėlāmine vīdit,
 quāle meum, vel quāle tuum, sī fēmina fīās,
 580 obstipuit tollēnsque manūs 'ignōscite,' dīxit
 'quōs modo culpāvī! nōndum mihi praemia nōta,
 quae peterētis, erant.' laudandō concipit ignēs
 et, nē quis iuvenum currat vėlōcius, optat
 invidiāque timet. 'sed cūr certāminis huius
 585 intemptāta mihī fortūna relinquitur?' inquit
 'audentēs deus ipse iuvat!' dum tālia sēcum
 exigit Hippomenēs, passū volat ālite virgō.
 quae quamquam Scythicā nōn sētius īre sagittā
 Āoniō vīsa est iuvenī, tamen ille decōrem
 590 mīrātur magis: et cursus facit ipse decōrem.
 aura refert ablāta citīs tālāria plantīs,
 tergaque iactantur crīnēs per eburnea, quaeque
 poplitibus suberant pictō genuālia limbō;
 inque puellārī corpus candōre rubōrem
 595 trāxerat, haud aliter, quam cum super ātria vėlum
 candida purpureum simulātās īnficit umbrās.
 dum notat haec hospes, dēcursa novissima mēta est,
 et tegitur fēstā victrīx Atalanta corōna.
 dant gemitum vīctī penduntque ex foedere poenās.
 600 "Nōn tamen ēventū iuvenis dēterritus hōrum

cōstitit in mediō vultūque in virgine fixō
 ‘quid facilem titulum superandō quaeris inertēs?
 mēcum cōfer’ ait. ‘seu mē fortūna potentem
 fēcerit, ā tantō nōn indignābere vincī:
 605 namque mihi genitor Megareus Onchēstius, illi
 est Neptūnus avus, pronepōs ego rēgis aquārum,
 nec virtūs citrā genus est; seu vincar, habēbis
 Hippomenē victō magnum et memorābile nōmen.’
 tālia dīcentem mollī Schoenēia vultū
 610 aspicit et dubitat, superārī an vincere mālīt,
 atque ita ‘quis deus hunc fōrmōsīs’ inquit ‘inīquus
 perdere vult cāraeque iubet discrīmine vītae
 coniugium petere hoc? nōn sum, mē iūdice, tantī.
 nec fōrmā tangor, (poteram tamen hāc quoque tangī)
 615 sed quod adhūc puer est; nōn mē movet ipse, sed aetās.
 quid, quod inest virtūs et mēns interrita lētī?
 quid, quod ab aequoreā numerātur orīgine quārtus?
 quid, quod amat tantīque putat cōnūbia nostra,
 ut pereat, sī mē fors illī dūra negārit?
 620 dum licet, hospes, abī thalamōsque relinque cruentōs.
 coniugium crūdēle meum est, tibi nūbere nūlla
 nōlet, et optārī potes ā sapiente puella.—
 cūr tamen est mihi cūra tuī tot iam ante perēptīs?
 vīderit! intereat, quoniam tot caede procōrum
 625 admonitus nōn est agiturque in taedia vītae.—

occidet hīc igitur, voluit quia vīvere mēcum,
 indignamque necem pretium patiētur amōris?
 nōn erit invidiae victōria nostra ferendae.
 sed nōn culpa mea est! utinam dēsistere vellēs,
 630 aut, quoniam es dēmēns, utinam vëlōcior essēs!
 at quam virgineus puerīlī vultus in ōre est!
 ā! miser Hippomenē, nōllem tibi vīsa fuissem!
 vīvere dignus erās. quodsī fēlicior essem,
 nec mihi coniugium fāta inportūna negārent,
 635 ūnus erās, cum quō sociāre cubīlia vellem.’
 dīxerat, utque rudis prīmōque cupīdine tācta,
 quod facit, ignōrāns amat et nōn sentit amōrem.
 “Iam solitōs poscunt cursūs populusque paterque,
 cum mē sollicitā prōlēs Neptūnia vōce
 640 invocat Hippomenēs ‘Cytherēa,’ que ‘conprecor, ausīs
 adsit’ ait ‘nostrīs et quōs dedit, adiuvet ignēs.’
 dētulit aura precēs ad mē nōn invida blandās:
 mōtaque sum, fateor, nec opis mora longa dabātur.
 est ager, indigenae Tamasēnum nōmine dīcunt,
 645 tellūris Cypriae pars optima, quem mihi prīscī
 sacrāvēre senēs templīsque accēdere dōtem
 hanc iussēre meīs; mediō nitet arbor in arvō,
 fulva comās, fulvō rāmīs crepitantibus aurō:
 hinc tria forte meā veniēns dēcerpta ferēbam
 650 aurea pōma manū nūllīque videnda nisi ipsī

Hippomenēn adiū docuīque, quis ūsus in illīs.
 signa tubae dederant, cum carcere prōnus uterque
 ēmicat et summam celerī pede libat harēnam:
 posse putēs illōs siccō freta rādere passū
 655 et segetīs cānae stantēs percurrere aristās.
 adiciunt animōs iuvenī clāmorque favorque
 verbaque dīcentum ‘nunc, nunc incumbere tempus!
 Hippomenē, properā! nunc vīribus ūtere tōtīs!
 pelle moram: vincēs!’ dubium, Megarēius hērōs
 660 gaudeat an virgō magis hīs Schoenēia dictīs.
 ō quotiēns, cum iam posset trānsīre, morāta est
 spectātōsque diū vultūs invīta reliquit!
 āridus ē lassō veniēbat anhēlitus ōre,
 mētaque erat longē: tum dēnique dē tribus ūnum
 665 fētibus arboreīs prōlēs Neptūnia mīsīt.
 obstipuit virgō nitidīque cupīdine pōmī
 dēclīnat cursūs aurumque volūbile tollit;
 praeterit Hippomenēs: resonant spectācula plausū.
 illa moram celerī cessātaque tempora cursū
 670 corrigit atque iterum iuvenem post terga relinquit:
 et rūsus pōmī iactū remorāta secundī
 cōnsequitur trānsitque virum. pars ultima cursus
 restābat; ‘nunc’ inquit ‘ades, dea mūneris auctor!’
 inque latus campī, quō tardius illa redīret,
 675 iēcīt ab oblīquō nitidum iuvenālīter aurum.

an peteret, virgō vīsa est dubitāre: coēgī
 tollere et adiēcī sublātō pondera mālō
 inpediīque oneris pariter gravitāte morāque,
 nēve meus sermō cursū sit tardior ipsō,
 680 praeterita est virgō: dūxit sua praemia victor.
 “Dignane, cui grātēs ageret, cui tūris honōrem
 ferret, Adōnī, fui? nec grātēs inmemor ēgit,
 nec mihi tūra dedit. subitam convertor in īram,
 contemptūque dolēns, nē sim spernenda futūrīs,
 685 exemplō caveō mēque ipsa exhortor in ambōs:
 templa, deum Mātrī quae quondam clārus Echīōn
 fēcerat ex vōtō, nemorōsīs abdita silvīs,
 trānsībant, et iter longum requiēscere suāsīt;
 illīc concubitūs intempestīva cupīdō
 690 occupat Hippomenēn ā nūmine concita nostrō.
 lūminis exiguī fuerat prope templa recessūs,
 spēluncae similis, nātīvō pūmice tēctus,
 religiōne sacer prīscā, quō multa sacerdos
 lignea contulerat veterum simulācra deōrum;
 695 hunc init et vetitō temerat sacrāria probrō.
 sacra retorsērunt oculōs, turrītaque Māter
 an Stygiā sontēs dubitāvit mergeret unda:
 poena levis vīsa est; ergō modo lēvia fulvae
 colla iubae vēlant, digitī curvantur in unguēs,
 700 ex umerīs armī fiunt, in pectora tōtum

pondus abit, summae caudā verruntur harēnae;
 īram vultus habet, prō verbīs murmura reddunt,
 prō thalamīs celebrant silvās aliīsque timendī
 dente premunt domitō Cybelēia frēna leōnēs.
 705 hōs tū, cāre mihī, cumque hīs genus omne ferārū,
 quod nōn terga fugae, sed pugnae pectora praebet,
 effuge, nē virtūs tua sit damnōsa duōbus;‘
 ‘Illa quidem monuit iūctīsque per āera cynīs
 carpit iter, sed stat monitīs contrāria virtūs.
 710 forte sūem latebrīs vestīgia certa secūtī
 excīvēre canēs, silvīsque exīre parantem
 fīxerat oblīquō iuvenis Cinyrēius ictū:
 prōtinus excussit pandō vēnābula rōstrō
 sanguine tīncta suō trepidumque et tūta petentem
 715 trux aper īnsequitur tōtōsque sub inguine dentēs
 abdidit et fulvā moribundum strāvit harēna.
 vecta levī currū mediās Cytherēa per aurās
 Cyprōn olōrīnīs nōndum pervēnerat ālīs:
 agnōvit longē gemitum morientis et albās
 720 flexit avēs illūc, utque aethere vīdit ab altō
 exanimem inque suō iactantem sanguine corpus,
 dēsilit pariterque sinum pariterque capillōs
 rūpit et indignīs percussit pectora palmīs
 questaque cum fātīs ”at nōn tamen omnia vestrī
 725 iūris erunt“ dīxit. ”lūctus monimenta manēbunt

semper, Adōnī, meī, repetītaque mortis imāgō
annua plangōris peraget simulāmina nostrī;
at cruor in flōrem mūtābitur. an tibi quondam
fēmineōs artūs in olentēs vertere mentās,
730 Persephonē, licuit: nōbīs Cinyrēius hērōs
invidiae mūtātus erit;‘ sīc fāta cruōrem
nectare odōrātō sparsit, quī tīctus ab illō
intumuit sīc, ut fulvō perlūcida caenō
surgere bulla solet, nec plēnā longior hōrā
735 facta mora est, cum flōs dē sanguine concolor ortūs,
quālem, quae lentō cēlant sub cortice grānum,
pūnica ferre solent; brevis est tamen ūsus in illō;
namque male haerentem et nimīā levitāte cadūcum
excutiunt īdem, quī praestant nōmina, ventī.’